

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародних економічних відносин**

**КАЧУРОВСЬКА Олена Сергіївна
ГЛОБАЛЬНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ
ОСОБЛИВОСТІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК**

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр»

Виконала студентка
групи МEB-41
Качуровська О.С.

Науковий керівник
к.е.н., доцент
Бучинська Т.В.

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«__» _____ 20__ р.
Завідувач кафедри

Підпис

Тернопіль – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК.....	5
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ КОНКРЕТНИХ КРАЇН	10
2.1. Аналіз економічних реформ у США як моделі постіндустріального суспільства.	10
2.2. Особливості переходу до постіндустріальної економіки в Німеччині.	17
2.3. Український контекст: перспективи та бар'єри впровадження постіндустріальних моделей.	24
РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ З ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ РЕФОРМ	34
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

Сучасні світові економічні процеси характеризуються переходом від індустріальної до постіндустріальної моделі розвитку, що зумовлює необхідність реформування національних економік у відповідності до нових глобальних тенденцій. Постіндустріальна трансформація супроводжується змінами в структурі економіки, появою нових технологічних укладів, розширенням сфери послуг, інновацій та інформаційних технологій, що суттєво впливає на стратегії розвитку як окремих держав, так і світової економічної системи в цілому.

Актуальність дослідження. В умовах глобалізації, цифрової революції та зростання ролі людського капіталу процеси постіндустріального реформування стають ключовим фактором економічної конкурентоспроможності країн. Вивчення глобальних закономірностей цього процесу та регіональних особливостей його впровадження є важливим для розуміння економічних перспектив та розробки ефективної політики розвитку. Зокрема, досвід таких економічно розвинених країн, як США та Німеччина, може слугувати орієнтиром для України, яка перебуває на початковому етапі впровадження постіндустріальних моделей.

Метою даного дослідження є аналіз глобальних закономірностей постіндустріального реформування національних економік та визначення регіональних особливостей його реалізації на прикладі США, Німеччини та України.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких *завдань*:

- визначити теоретичні основи постіндустріального реформування економік;
- дослідити ключові глобальні тенденції у структурних змінах сучасних економік;

- проаналізувати досвід США як класичного прикладу постіндустріального суспільства;
- виявити особливості переходу до постіндустріальної економіки в Німеччині;
- оцінити перспективи та бар'єри впровадження постіндустріальних моделей в Україні;
- розробити рекомендації щодо ефективного запровадження постіндустріальних реформ у національну економічну політику.

Об'єктом дослідження є процеси постіндустріального реформування національних економік.

Предметом дослідження виступають глобальні закономірності та регіональні особливості впровадження постіндустріальних реформ, їх вплив на економічне зростання та конкурентоспроможність країн.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз та синтез для оцінки основних характеристик постіндустріальної трансформації, порівняльний метод для зіставлення підходів до реформування економік різних країн, статистичний аналіз для оцінки економічних показників розвитку, а також методи прогнозування для визначення можливих сценаріїв подальшої трансформації національних економік.

Практична значущість дослідження. Результати роботи можуть бути використані у розробці стратегій економічного розвитку, удосконаленні державної політики реформування економіки та підвищенні конкурентоспроможності національної економіки України. Запропоновані рекомендації сприятимуть формуванню ефективної моделі постіндустріального розвитку, враховуючи досвід передових країн та національні особливості.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження можуть бути використані в наукових дискусіях, конференціях, а також представлені у вигляді публікацій у фахових виданнях.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Перехід від індустріальної до постіндустріальної економіки знаменує собою фундаментальні зміни в організації виробництва, соціальній структурі та ключових факторах економічного зростання.

Постіндустріальна економіка будується на таких ключових принципах:

- інформація та знання стають головним засобом виробництва. Замість традиційних матеріальних ресурсів основою економічного розвитку стає здатність до створення, обробки та використання інформації.

- розширюється роль універсальних спеціалістів. На відміну від індустріального суспільства, де домінувала вузька спеціалізація, сучасний ринок праці вимагає фахівців, здатних працювати в різних сферах і адаптуватися до швидких змін.

- змінюється соціальна структура. Відбувається перехід від класової стратифікації, характерної для індустріальної епохи, до професійної диференціації, де успіх визначається знаннями та компетенціями, а не походженням або рівнем володіння капіталом.

- переоцінка споживання. Високорозвинені країни поступово переходять від концепції масового споживання до орієнтації на якість життя, що передбачає індивідуалізацію товарів та послуг.

- стабілізація економічного розвитку. Хоча темпи зростання знижуються, вони стають більш збалансованими та менш залежними від кризових явищ, характерних для індустріальної моделі.

Постіндустріальне суспільство характеризується відмовою від традиційних виробничих механізмів, що базувалися на конвеєрних технологіях, централізованому виробництві та стандартних моделях економічної поведінки. Він акцентує увагу на зростаючому значенні відновлюваних джерел енергії, децентралізованих систем праці, що змінюють традиційний корпоративний ландшафт. Важливу роль у цьому процесі

відіграє концепція «електронного котеджу»—високотехнологічного робочого середовища, що дозволяє гнучко поєднувати роботу та особисте життя[2].

Зміни в економічній структурі супроводжуються трансформацією інвестиційних підходів. У постіндустріальному суспільстві пріоритетними стають інвестиції в інноваційні розробки, науку та вдосконалення технологічних процесів. Відбувається поступова переорієнтація з масового нарощування виробничих потужностей на покращення якісних характеристик продукції та підвищення ефективності її створення.

Виділяється дві основні категорії, що визначають розвиток постіндустріального суспільства:

1. Інновації – здатність економіки генерувати нові продукти та технологічні рішення завдяки активному фінансуванню науки та технічного прогресу.

2. Інформаційне управління – вміння ефективно використовувати сучасні комунікаційні системи для управління складними процесами в економіці та суспільстві.

Ці принципи забезпечують гнучкість постіндустріальної економіки та створюють можливості для розвитку нових ринкових сегментів, що засновані на використанні інтелектуальних ресурсів, цифрових технологій та творчого підходу до виробництва.

Подальший розвиток теорії постіндустріальної трансформації був здійснений Деніелом Беллом, який у своїй праці «Майбутнє постіндустріальне суспільство» (1973) обґрунтував основні риси нової економічної формації. Він наголошував, що традиційний промисловий сектор поступово втрачає домінуюче значення, а на передній план виходять знання, наукові дослідження та технологічні інновації[5].

Основні характеристики постіндустріального суспільства, на думку Белла, включають:

- підвищення значення теоретичних знань. Саме фундаментальні дослідження та відкриття стають основним джерелом науково-технічного прогресу.

За його словами, «постіндустріальне суспільство є суспільством знань, у якому зростання економіки безпосередньо пов'язане з досягненнями науки».

- розвиток сфери послуг. Економічна активність зміщується в бік нематеріального виробництва, охоплюючи такі галузі, як освіта, медицина, фінансовий сектор, індустрія гостинності та соціальне обслуговування. Белл наголошував, що «основна частина робочої сили вже не зайнята у сільському господарстві чи промисловості, а працює у сфері послуг».

- формування нового соціального класу. В умовах постіндустріального суспільства формується окрема група професіоналів, що спеціалізуються на наукових дослідженнях, технологічних інноваціях та інтелектуальному управлінні. Цей клас, що складається з вчених, інженерів, IT-фахівців та консультантів, стає провідною силою економічного розвитку.

Теоретичні засади постіндустріального реформування економіки базуються на фундаментальних змінах у структурі виробництва, способах організації праці та визначенні ключових факторів економічного зростання. Концепції Елвіна Тоффлера та Деніела Белла демонструють, що нова економічна епоха характеризується відходом від індустріальної моделі на користь інтелектуального, цифрового та інформаційного розвитку[4, с. 3].

Постіндустріальне суспільство створює нові можливості для економічного прогресу, орієнтованого на знання, інновації та технологічний розвиток. У той же час воно висуває нові виклики, пов'язані зі змінами у структурі зайнятості, соціальній диференціації та управлінні економічними процесами в умовах глобалізації.

Таким чином, перехід до постіндустріального укладу є закономірним етапом у розвитку національних економік, що потребує глибокого розуміння глобальних тенденцій, адаптації до нових умов ведення бізнесу та

ефективного використання інтелектуального потенціалу як головного рушія сучасної економіки.

Постіндустріальна трансформація економік супроводжується кардинальними змінами в соціально-економічній структурі суспільства. Однією з головних характеристик цього процесу є перерозподіл зайнятості: частка традиційного промислового пролетаріату поступово скорочується, тоді як сектор послуг та високотехнологічні галузі стрімко розширюються.

Висококваліфіковані працівники, залучені до сфер науки, технологій, фінансових послуг та творчих індустрій, перестають бути просто окремою соціальною категорією. Вони формують новий професійно-технічний клас, який стає провідною силою економічного розвитку. Ця група працівників відрізняється не лише рівнем освіти та компетенцій, а й здатністю генерувати знання та впроваджувати інновації, що визначає їхню роль у формуванні сучасної економіки.

Однією з ключових особливостей постіндустріального розвитку є переосмислення ролі науки та теоретичних знань. Інформація стає основним ресурсом, що забезпечує економічне зростання, а технологічний прогрес визначається здатністю суспільства до інноваційного пошуку та наукових відкриттів[1]. Основні тенденції постіндустріальної економіки:

- наука та технології займають центральне місце в економічному розвитку. Відбувається зміна взаємозв'язку між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням, що формує нові підходи до виробництва та управління.

- соціальний статус особистості визначається інтелектуальним потенціалом. Замість традиційного поділу суспільства на класи за матеріальними критеріями, з'являється диференціація на основі знань, творчого мислення та здатності до інновацій.

- формування нової економічної теорії. Постіндустріальна економіка базується не на класичних уявленнях про вартість, заснованих на праці, а на

концепції цінності, де ключову роль відіграє інформація, її обробка та використання.

Як зазначає Деніел Белл, «індустріальне суспільство розвивалося завдяки машинним технологіям, тоді як постіндустріальна епоха формується на основі інтелектуальних технологій. Якщо в індустріальному суспільстві головними факторами були капітал і праця, то в новій економіці домінують інформація та знання»[5].

На відміну від традиційних економічних систем, що базувалися на матеріальному виробництві та споживанні ресурсів, постіндустріальна економіка орієнтується на розвиток нематеріальних активів. Основний вектор економічного зростання спрямований на:

- створення інноваційних продуктів, що базуються на знаннях та дослідженнях;
- автоматизацію та цифровізацію виробничих процесів;
- глобальну інтеграцію інформаційних потоків і знань.

Таким чином, реформування національних економік у постіндустріальному контексті потребує переформатування освітньої системи, розвитку інноваційного потенціалу та адаптації економічної політики до нових викликів цифрової трансформації.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ КОНКРЕТНИХ КРАЇН

2.1. Аналіз економічних реформ у США як моделі постіндустріального суспільства.

Дослідження економічних реформ у США важливе для розуміння сучасних глобальних економічних процесів. Аналізуючи ключові трансформації американської економіки протягом 2000-х років, можна побачити, як впроваджені зміни вплинули на розвиток технологічного сектору, фінансових ринків та глобальних економічних відносин. Зокрема, період після 2008 року став визначальним для переосмислення державного регулювання, ролі корпорацій та цифрової економіки, що стало основою для подальшого домінування США як провідної сили постіндустріального світу.

Сучасна економічна політика США базується на стратегічних документах уряду, звітах Федеральної резервної системи, бюджетних планах Конгресу та даних міжнародних фінансових організацій. Важливими джерелами аналізу є доповіді Міжнародного валютного фонду, економічні прогнози Білого дому, заяви керівництва країни, а також дослідження провідних американських аналітичних центрів і статті у провідних фінансових виданнях.

Попри велику кількість досліджень про роль США у світовій економіці, аспекти впливу новітніх реформ на глобальну економічну систему залишаються недостатньо вивченими. Українські та зарубіжні дослідники здебільшого фокусуються на окремих аспектах американської економічної політики, не розглядаючи її як цілісну модель трансформації у 21 столітті. Це створює потребу у більш комплексному аналізі, що враховує сучасні тенденції, цифровізацію економіки, кризові явища та механізми їх подолання.

У 21 столітті США продовжують утримувати позицію провідної економіки світу, впливаючи на глобальні процеси через технологічні інновації, фінансові ринки та міжнародну торгівлю. Сучасний етап розвитку американської економіки визначається цифровізацією, переходом до економіки знань та зростаючим значенням штучного інтелекту, фінансових технологій та біотехнологій. Такі зміни не лише підтримують глобальне домінування США, а й формують нову архітектуру світової економічної взаємодії.

Питома вага США у світовій економіці залишається значною, хоча її частка у світовому ВВП поступово зменшується через економічне зростання Китаю, Індії та інших ринків, що розвиваються. Водночас американська фінансова система, технологічний сектор і долар як головна резервна валюта залишаються ключовими елементами глобальної економічної стабільності. Зміни у світовій геополітиці, такі як посилення конкуренції між США та Китаєм, перехід до багатопольярного світу та перегляд міжнародних торговельних угод, безпосередньо впливають на економічні рішення Вашингтона.

У новітніх дослідженнях все більше уваги приділяється аналізу постіндустріальних трансформацій, що визначають майбутнє економічного розвитку. Зокрема, дослідники (Black, J. 2021; Atkinson, R. & Correa, D. 2007; Ehrman, J. & Flamm, M. W. 2009) розглядають взаємозв'язок між інноваціями, глобалізацією та соціально-економічною динамікою США у контексті загальносвітових процесів. Українські науковці також починають глибше досліджувати економічну політику США у XXI столітті, аналізуючи її вплив на фінансові ринки, цифрову економіку та міжнародну конкуренцію (Беляєв, О. О. 2010; Хватов, Ю. Ю. 2017).

Наукові дискусії щодо майбутнього розвитку США фокусуються на ключових викликах сучасності: технологічному прогресі, кризових явищах у фінансовій сфері, змінах у міжнародній торгівлі та енергетичному переході. У цьому контексті особливо важливим є дослідження ролі США у світовій

цифровій трансформації, яка формує нові моделі економічного розвитку та змінює глобальну систему взаємозалежностей.

Сучасна економічна політика США визначається необхідністю адаптації до швидких змін у світовій економіці. Під впливом кризових явищ, таких як фінансова криза 2008 року, пандемія COVID-19 та зростання глобальної інфляції, уряд США активніше використовує механізми державного регулювання, зокрема стимулюючі програми, підтримку стратегічних секторів та реформування податкової системи. Okремо варто відзначити вплив нових ініціатив, спрямованих на розвиток зеленої економіки та скорочення залежності від традиційних енергетичних ресурсів.

Глобальні виклики XXI століття вимагають від США адаптації економічної політики до нових реалій. Зміни у торговельній стратегії, регулювання цифрового ринку, впровадження штучного інтелекту у державне управління – усе це визначає економічний курс країни у найближчі десятиліття. Дослідження цих процесів дозволяє зрозуміти, якими будуть подальші сценарії розвитку США та їхній вплив на світову економічну систему [10].

В наші роки економічна політика США продовжує змінюватися під впливом глобалізаційних викликів, технологічних проривів та геополітичних трансформацій. Історичний досвід економічного розвитку країни заклав основи для сучасної моделі, у якій поєднуються елементи державного регулювання, неоліберального підходу та активної підтримки стратегічних секторів економіки.

Після фінансової кризи 2008 року США перейшли до політики жорсткого контролю фінансового ринку, що знайшло відображення у впровадженні реформ Волкера та Додда-Франка. Деретуляція 1980-1990-х років, яка сприяла зростанню фондового ринку та посиленню ролі корпорацій, поступилася місцем більш активному державному втручанню у стратегічні галузі. Зокрема, значну роль відіграли державні програми фінансової підтримки та інвестицій у технологічний сектор [9].

Період 2010-х років став визначальним у формуванні нової економічної парадигми США. Основними чинниками цього процесу стали:

1. Цифровізація та технологічні прориви – домінування технологічних гігантів (Apple, Google, Amazon, Microsoft, Tesla), активний розвиток штучного інтелекту, автоматизації та фінансових технологій.

2. Глобальна конкуренція та протекціонізм – перегляд міжнародних торговельних угод, запровадження митних тарифів, економічне суперництво з Китаєм.

3. Соціальні трансформації та перерозподіл ресурсів – зміни в соціальній політиці, підвищення мінімальної заробітної плати, підтримка малого бізнесу та інвестиції в інфраструктуру.

4. Фінансова політика та монетарне регулювання – політика Федеральної резервної системи, яка змінювалася від нульових процентних ставок до жорстких антикризових заходів у 2020-х роках.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на економіку США, змусивши уряд запроваджувати масштабні пакети стимулювання, такі як «Американський план порятунку» (2021), що передбачав фінансову допомогу громадянам, підтримку малого бізнесу та розширення інфраструктурних інвестицій. Державні вливання у 2020-2022 роках досягли рекордних показників, що спричинило зростання боргового навантаження та викликало дискусії про необхідність скорочення бюджетних витрат.

Окремим важливим аспектом сучасного економічного розвитку є зелена економіка та перехід до відновлюваних джерел енергії. США вкладають мільярди доларів у розвиток електромобільної індустрії, чистої енергетики та скорочення викидів вуглецю, що стає ключовим елементом конкурентної боротьби з Китаєм та ЄС.

У XXI столітті американська модель економічного розвитку поступово адаптується до нових викликів, зокрема посилення ролі державного втручання, зміни глобальних економічних центрів впливу та переходу до цифрової та сталої економіки. Водночас залишаються невирішеними питання

соціальної нерівності, структурних дисбалансів у фінансовій системі та майбутнього міжнародної торгівлі, що визначатиме економічний курс США у найближчі десятиліття.

У XXI столітті США продовжують використовувати програмно-цільове фінансування для підтримки ключових секторів економіки, зокрема науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР). Технологічний прогрес став основним драйвером економічного зростання, а сучасна науково-технічна революція (НТР) зосереджена на цифрових технологіях, штучному інтелекті, біотехнологіях та космічних дослідженнях.

Автоматизація та роботизація виробництва сьогодні виходять на новий рівень завдяки використанню великих даних (Big Data), хмарних технологій та інтернету речей (IoT). Виробничі процеси стали більш гнучкими та ефективними, що дозволяє оптимізувати витрати та підвищувати продуктивність. Важливу роль у модернізації індустрії відіграють корпорації-лідери технологічного сектору, такі як Tesla, Amazon, Apple, Microsoft і Google, які задають нові стандарти цифрової економіки.

Сільське господарство США також зазнало глибокої трансформації. Впровадження аграрних технологій (AgTech), точного землеробства, використання дронів та біотехнологій дозволяє збільшувати продуктивність і скорочувати витрати. Водночас концентрація капіталу у великокорпоративному секторі триває, і незалежні фермери поступово втрачають конкурентні переваги перед агрохолдингами. Фінансові установи, венчурні фонди та інвестиційні корпорації активно скуповують сільськогосподарські землі, що веде до подальшої монополізації ринку продовольства [5].

Модель економічного зростання США продовжує базуватися на експансії інвестиційного капіталу. Як і після Другої світової війни, американські корпорації залишаються лідерами вкладання капіталу в інші країни, контролюючи технологічні та фінансові потоки. Зростання міжнародної конкуренції, насамперед із Китаєм, стимулює американський

уряд до перегляду торговельних стратегій, підтримки вітчизняного виробництва та впровадження нових регуляцій щодо іноземних інвестицій [7].

Сучасні ініціативи економічного впливу США нагадують «план Маршалла» XX століття, але в новому форматі. Такі проєкти, як Ініціатива з глобальної інфраструктури (B3W) та програми економічного співробітництва з країнами Азії та Європи, спрямовані на зміцнення американських позицій у світі. У XXI столітті США використовують фінансові інструменти, торговельні угоди та стратегічне партнерство для збереження глобального економічного домінування.

Таким чином, економічна політика США в нову епоху продовжує традицію активного використання інновацій, капіталізації технологій та глобального впливу через фінансові й інвестиційні механізми. Водночас економічний ландшафт стає все більш конкурентним, і США стикаються з новими викликами, що вимагають адаптації до реалій постіндустріального суспільства.

Економічна політика США у XXI столітті є логічним продовженням історичних процесів, що сформували модель американського розвитку у XX столітті. Держава поєднує принципи ринкової економіки з активною роллю у стратегічних галузях, використовуючи технологічні інновації, фінансові механізми та глобальну економічну експансію для підтримки свого лідерства [6].

Головними чинниками економічного домінування США залишаються:

- науково-технологічний розвиток, що забезпечує перевагу у високотехнологічних галузях, включаючи штучний інтелект, біотехнології та автоматизацію виробництва;

- фінансовий сектор, який залишається ключовим механізмом впливу на світову економіку через інвестиції, кредитування та долар як основну резервну валюту;

- глобальна торгівля та економічна експансія, які дають змогу США впливати на міжнародні ринки, зміцнювати партнерські зв'язки та конкурувати з іншими центрами економічної сили, насамперед Китаєм.

Водночас перед американською економікою стоять нові виклики, такі як зростаюча конкуренція з боку інших держав, необхідність адаптації до змін кліматичної політики, соціальна нерівність та нестабільність фінансової системи. Пандемія COVID-19, інфляційні коливання та політичні ризики посилили потребу в гнучких стратегіях розвитку та нових підходах до регулювання.

США продовжують зберігати провідну роль у постіндустріальному світі, використовуючи досвід минулих десятиліть для формування економічних моделей майбутнього. Програми цифрової трансформації, перехід до зеленої енергетики та модернізація виробничих процесів є ключовими напрямками, які визначатимуть економічний курс країни у найближчі десятиліття. Здатність адаптуватися до нових реалій глобальної економіки залишатиметься головним фактором збереження американського домінування у світі [5].

2.2. Особливості переходу до постіндустріальної економіки в Німеччині.

У XXI столітті Німеччина залишається економічним лідером Європейського Союзу, визначаючи його фінансову політику, регулювання ринків і торговельні відносини. Будучи найбільшою економікою ЄС, країна відіграє ключову роль у стабільності єврозони, що особливо помітно у кризові періоди. Від фінансової кризи 2008 року до пандемії COVID-19 Німеччина впливала на політику Європейського центрального банку, забезпечуючи збереження жорсткої монетарної дисципліни та підтримку спільної валюти.

Німецька модель економічного розвитку залишається взірцем для інших країн ЄС завдяки поєднанню ринкової економіки з активною державною підтримкою стратегічних галузей. Зокрема, індустрія 4.0, експортно-орієнтоване виробництво та зелена економіка стали основними напрямками економічної політики країни. Берлін наполягає на дотриманні фіскальної дисципліни в межах ЄС, що часто викликає дискусії серед інших країн-членів, особливо в періоди економічних криз.

Європейський центральний банк (ЄЦБ), який багато в чому наслідував структуру Бундесбанку, зберігає значний вплив Німеччини на грошову політику ЄС. Строгий підхід до інфляції та контроль над державними запозиченнями продовжують визначати фінансову систему регіону. Водночас політика кількісного пом'якшення (QE), яку застосовували після кризи 2008 року, спричинила дискусії щодо необхідності перегляду жорстких монетарних підходів.

Завдяки своїй економічній потужності Німеччина фактично формує економічні тренди в Європі, задаючи вектор розвитку промислової, фінансової та технологічної політики. Важливими ініціативами останніх років стали перехід до зеленої енергетики (Energiewende), розширення

цифрової інфраструктури та зменшення залежності від традиційних галузей промисловості. Проте виклики, пов'язані з енергетичною кризою та скороченням постачання газу, змушують Німеччину переглядати деякі аспекти своєї стратегії.

Сучасна банківська система Німеччини також демонструє високий рівень автономності, хоча залишається інтегрованою в загальноєвропейську фінансову систему. Бундесбанк виконує роль національного регулятора, контролюючи кредитні ринки та грошову масу, а ЄЦБ встановлює загальні рамки монетарної політики. Останнім часом активно обговорюються питання цифрового євро, фінансової безпеки та стійкості банківського сектору в умовах глобальних кризових явищ.

Попри виклики, Німеччина продовжує зміцнювати свої позиції як фінансовий і промисловий центр Європи, активно впливаючи на політичні та економічні процеси у регіоні. В найближчі роки її стратегія буде спрямована на адаптацію до нових глобальних реалій, включаючи цифровізацію, екологічні трансформації та геополітичні зміни.

Німеччина продовжує відігравати ключову роль у фінансовій та економічній політиці Європи, забезпечуючи стабільність єврозони та сприяючи переходу до постіндустріальної економіки. Бундесбанк, який історично був одним із найавтономніших центральних банків світу, і сьогодні залишається важливим гравцем у регулюванні грошово-кредитної політики Німеччини та ЄС. Його стратегія спрямована на контроль інфляції, підтримку стабільності євро та забезпечення фінансової стійкості економіки в умовах цифрової трансформації.

Монетарна політика Німеччини традиційно базується на принципах контролю грошової маси та фіскальної дисципліни, що дозволяє уникати надмірної інфляції та підтримувати конкурентоспроможність економіки. У XXI столітті ці принципи адаптувалися до нових викликів, пов'язаних із глобалізацією, технологічними змінами та необхідністю екологічного переходу.

Перехід Німеччини до постіндустріальної економіки характеризується скороченням частки традиційного виробництва та зміщенням акценту на сферу послуг, інформаційні технології, фінансовий сектор та наукоємні галузі. Цей процес супроводжується масштабною цифровізацією банківської системи, розвитком фінансових технологій (FinTech) та впровадженням інновацій у грошово-кредитну політику.

Зростання ролі цифрових валют та появи цифрового євро є частиною нової стратегії Європейського центрального банку, яка базується на досвіді Бундесбанку. Це демонструє тяглість політики фінансової стабільності, яка була започаткована ще в середині ХХ століття, але тепер адаптується до умов цифрової економіки.

Фіскальна політика Німеччини залишається однією з найсуворіших у Європі. Вона спрямована на збереження позитивного сальдо рахунку поточних операцій, що є спадщиною економічної моделі "німецького меркантилізму". Незважаючи на значні державні інвестиції у відновлення економіки після COVID-19 та енергетичної кризи, Берлін продовжує дотримуватися принципів бюджетної відповідальності, що впливає на загальну економічну політику ЄС.

Ще одним важливим фактором переходу до постіндустріальної економіки є енергетичний перехід (Energiewende). Він передбачає поступове скорочення використання традиційних енергоносіїв, закриття атомних електростанцій та масштабні інвестиції у відновлювану енергетику. Цей процес став не лише частиною екологічної політики Німеччини, а й важливим елементом економічної стратегії, що впливає на промисловий сектор та інноваційну діяльність.

Грошово-кредитна політика також зазнає змін у відповідь на зростання глобальної нестабільності та технологічний розвиток. Якщо раніше Бундесбанк застосовував традиційні інструменти регулювання, такі як облікова ставка та резервні вимоги, то тепер ключову роль відіграють

політика відкритого ринку, регулювання криптовалютного сектору та адаптація до змін у міжнародній фінансовій системі [14].

Таким чином, Німеччина успішно інтегрує свою традиційну модель економічного розвитку з новими викликами постіндустріальної доби. Поєднання фінансової дисципліни, технологічного прогресу та екологічної модернізації дозволяє країні залишатися економічним лідером Європи, формуючи основні вектори розвитку європейської економіки.

Перехід Німеччини до постіндустріальної економіки супроводжується глибокими трансформаціями у фінансовій та монетарній політиці, в основі яких лежить тісна інтеграція у Європейську банківську систему. Німеччина відіграла ключову роль у створенні Європейського центрального банку (ЄЦБ), використовуючи досвід Бундесбанку як модель для нової монетарної структури ЄС. Незалежність банківської системи, жорстка грошово-кредитна політика та боротьба з інфляцією стали основними принципами роботи ЄЦБ, що відображає традиційну німецьку фінансову філософію.

У XXI столітті економічна політика Німеччини та Європейського центрального банку адаптується до нових викликів, пов'язаних із цифровізацією фінансового ринку, глобальними кризами та зміною геополітичної ситуації. Створення цифрового євро, впровадження жорсткіших регуляторних механізмів щодо криптовалют та розширення функцій ЄЦБ є частиною цієї стратегії.

Фінансовий простір ЄС, який формувався ще на основі плану Делора, сьогодні є важливим інструментом стабілізації європейської економіки. Запровадження євро як єдиної валюти створило умови для більшої інтеграції фінансових ринків, проте також поставило нові виклики, зокрема необхідність узгодження грошово-кредитної політики різних країн-членів. Німеччина продовжує відігравати лідерську роль у цих процесах, підтримуючи стабільність євросони та запроваджуючи політики, що спрямовані на зменшення інфляційних ризиків та фінансової нестабільності.

Зміна економічної моделі Німеччини відбувається у контексті розширення цифрових фінансових інструментів та переходу до сталої економіки. Сучасна грошово-кредитна політика ЄС передбачає баланс між підтримкою економічного зростання та боротьбою з інфляцією. ЄЦБ, як і Бундесбанк, зберігає незалежність від національних урядів, що гарантує стабільність фінансової системи та мінімізує політичний вплив на монетарні рішення.

Перехід Німеччини до постіндустріальної економіки також вимагає нових підходів до регулювання валютних ринків. Політика фіксації обмінного курсу, яка була закладена ще у перші етапи формування Європейського монетарного союзу, поступово трансформується. Сучасні виклики, такі як енергетична криза, вплив глобальної інфляції та зростаюча роль Китаю в світовій економіці, змушують ЄЦБ та Бундесбанк переглядати свої підходи до макроекономічного регулювання [11].

Німеччина продовжує бути рушійною силою фінансової стабільності Європи, задаючи напрямки розвитку грошово-кредитної політики ЄС. Успішна адаптація до цифрових фінансових технологій, регулювання фінансових потоків та підтримка стабільності єврозони є ключовими пріоритетами, які визначатимуть подальший розвиток німецької та європейської економіки в умовах глобальних трансформацій.

Перехід Німеччини до постіндустріальної економіки супроводжується адаптацією її фінансової системи до нових глобальних викликів. Бундесбанк, історично відомий своєю жорсткою монетарною політикою та незалежністю, передав ключові принципи своєї роботи Європейському центральному банку (ЄЦБ), який сьогодні є ще більш незалежним у прийнятті рішень. Це забезпечує стабільність єврозони та дозволяє ефективно реагувати на макроекономічні зміни, не підпадаючи під прямий політичний вплив національних урядів [11].

У сучасних умовах, коли глобальні фінансові ринки зазнають турбулентності через інфляцію, зміни в міжнародній торгівлі та цифровізацію

економіки, Німеччина продовжує зберігати свою монетарну дисципліну. Бундесбанк і ЄЦБ використовують подібні інструменти грошово-кредитної політики, зокрема політику рефінансування, регулювання мінімальних резервів та операції на відкритому ринку. Завдяки цим механізмам комерційні банки мають змогу більш гнучко адаптуватися до змін у фінансовій системі, що є критично важливим у періоди економічної нестабільності.

Німеччина також активно впливає на монетарну політику ЄС через критерії конвергенції, закладені в Маастрихтському договорі. Ці вимоги забезпечують фіскальну стабільність країн-членів, встановлюючи обмеження на бюджетний дефіцит та державний борг. Німецька економічна стратегія, зосереджена на економіці пропозиції та збалансованому державному регулюванні, значною мірою визначає правила функціонування єврозони. Водночас гнучкість ринку праці та питання приватизації залишаються предметом дискусій між Німеччиною та іншими країнами ЄС [12].

Сучасний етап економічного розвитку Німеччини характеризується широким використанням цифрових технологій у банківському секторі, автоматизацією фінансових процесів та інтеграцією штучного інтелекту в управління грошовими потоками. ЄЦБ, як і Бундесбанк, дедалі більше уваги приділяє регулюванню цифрових валют, що стане важливим елементом фінансової стабільності в майбутньому.

Незважаючи на тісну інтеграцію в європейську фінансову систему, Німеччина продовжує дотримуватися консервативної макроекономічної політики, уникаючи надмірного втручання держави у фінансові ринки та підтримуючи позитивний баланс рахунку поточних операцій. Такий підхід дозволяє країні залишатися економічним локомотивом Європи та задавати тон у формуванні фінансових стратегій ЄС [13].

Таким чином, особливості переходу Німеччини до постіндустріальної економіки включають поєднання традиційних фінансових принципів із новими викликами цифрової епохи, активне використання інструментів грошово-кредитної політики для забезпечення макроекономічної стабільності

та продовження впливу на фінансову архітектуру єврозони. У ХХІ столітті саме ця стратегія визначатиме економічний курс країни та її роль у глобальній економіці.

2.3. Український контекст: перспективи та бар'єри впровадження постіндустріальних моделей.

Перехід України до постіндустріальних моделей економіки супроводжується як значними перспективами, так і численними бар'єрами. Історично трансформація ринкових відносин у країні відбувалася в умовах глибоких структурних змін, зокрема після розпаду Радянського Союзу. Лібералізація цін, створення правових засад для приватизації та швидкий перехід до ринкової економіки стали ключовими кроками реформ, однак вони не були позбавлені труднощів. Відсутність системної реструктуризації підприємств, політична нестабільність та глибокі економічні дисбаланси гальмували процес переходу [15].

Реформи в Україні часто наштовхуються на опір як з боку державних інституцій, так і частини суспільства, що впливає на їхню ефективність. У 1990-1999 рр. виробництво скоротилося на 60 %, що перевищило аналогічні показники інших пострадянських країн (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Інфляція в Україні (1992-1994 рр.)

Рік	Інфляція(%)	Вплив на економіку
1992	1445	Різкий стрибок цін через лібералізацію економіки та девальвацію валюти.
1993	6288	Гіперінфляція, що призвела до зниження реальних доходів та бідності.
1994	850	Початок стабілізації, але економіка все ще в

		кризи.
--	--	--------

З 1999 р. економіка почала демонструвати ознаки зростання, що зберігається і досі. До 2008 р. ключові галузі, зокрема металургія та хімічна промисловість, мали стабільну позитивну динаміку. Проте в умовах глобальних економічних викликів перерозподіл фінансових ресурсів сприяв зміцненню сировинних та експортоорієнтованих секторів, що не завжди сприяло диверсифікації економіки.

Незважаючи на позитивну динаміку, Україна стикається з характеристиками, які відповідають так званій гіпокапіталістичній економіці. Серед основних її ознак:

- слабкий розвиток інституційного середовища,
- нестабільність макроекономічної політики,
- зношеність інфраструктури,
- низька ефективність конкуренції,
- значна частка тіньової економіки,
- нечітке визначення прав власності та поширене рейдерство,
- корупція та низькі стандарти корпоративного управління.

Ці фактори створюють значні ризики для залучення інвестицій та сталого розвитку. Згідно зі Звітом про конкурентоспроможність України 2008 р., країна займала 73 місце серед 131 держав і значно поступалася як новим членам ЄС, так і деяким країнам СНД. Основними проблемами залишаються низька ефективність державного управління, корупція, фаворитизм та слабка захищеність прав власності [16].

Важливим аспектом сучасної економічної моделі є розповсюдження феномену "мережевого капіталізму", який ґрунтується на особистих зв'язках, а не на інституційних механізмах регулювання бізнесу. Це впливає на структуру ринку та створює бар'єри для розвитку прозорих конкурентних відносин. Попри певні переваги, такі як мобільність ринку праці, залишаються проблеми "кумівства" при призначенні на керівні посади, що обмежує потенціал економічного зростання [16].

Таблиця 2.2.

**Впровадження новітніх технологій постіндустрії в економіку
України**

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Інтенсивний розвиток ІТ-сфери	1. Відсутність підтримки організаціям, що впроваджують технології Індустрії 4.0
2. Висококваліфікована робоча сила	2. Недосконалість нормативно-правової бази, відсутні ефективні стратегії розвитку Індустрії 4.0
3. Готовність до продукування інноваційних технологій	3. Слабкий зв'язок між державою та стейкхолдерами
4. Позитивний імідж українських працівників, що працюють на умовах аутсорсингу	4. Значна відсталість виробничої сфери
5. Співпраця з іноземними компаніями та бажання розвиватись	5. Відсутність належного захисту інтелектуальної власності
Можливості	Загрози
1. Виробнича кооперація з провідними країнами світу у ІТ-сфері та інноваційних розробок	1. Внаслідок кооперації перетворення України в джерело робочої сили
2. Проникнення та розвиток новітніх технологій у всі сфери промисловості	2. Підвищення рівня недовіри до держави існуючих підприємств
3. Підвищення іміджу національних виробників в очах українців	3. Підвищення ймовірності виникнення нестабільних політичної та економічної ситуацій
4. Отримання розширеного фінансування наукових та інноваційних розробок у рамках діючих програм	4. Значні видатки з держбюджету, поглиблення боргової залежності України
5. Підвищення позицій у міжнародних рейтингах	5. Підвищення рівня безробіття

Джерело: [23]

Таким чином, інтеграція України в постіндустріальну економіку потребує комплексного підходу, спрямованого на зміцнення інституційної спроможності, боротьбу з корупцією, розвиток конкурентного середовища та модернізацію виробничої бази.

Трансформація економічної моделі України супроводжується не лише інституційними та ринковими змінами, а й адаптацією соціальних та

культурних практик, які впливають на бізнес-середовище. Одним із таких феноменів є блат, що залишається вагомим чинником у формуванні мережових зв'язків та механізмів ведення бізнесу. Дослідники відзначають його дві сучасні форми [17]:

1) традиційна – базується на довірі та довготривалих персональних контактах;

2) сучасна – пов'язана з використанням адміністративного ресурсу та домінуванням однієї сторони в мережі зв'язків.

За результатами досліджень 100 підприємств пострадянського простору, традиційна форма блату може позитивно корелювати з інноваційністю та ефективністю бізнесу, тоді як сучасна форма має переважно негативний вплив. В умовах гіпокапіталізму, коли інституційне середовище залишається слабким, ринок капіталу нерозвиненим, а частка тіньової економіки високою, успіх бізнесу значною мірою визначається не стільки ринковими механізмами, скільки зв'язками, лобіюванням інтересів, родинними відносинами та фаворитизмом [18].

Дослідники наголошують, що у нестабільних економічних умовах люди покладаються на мережі особистих контактів як засіб зменшення ризиків. Це створює своєрідну систему взаємних зобов'язань, яка охоплює не лише повсякденні відносини, а й бізнес-середовище [18].

Україна знаходиться у процесі переходу від економіки, орієнтованої на фактори виробництва, до економіки, що базується на ефективності (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3.

Індекс конкурентоспроможності України в порівнянні з іншими країнами

Показник	Місце України серед 131	Середній рівень для країн ЄС	Примітки

	країни		
Рівень вищої освіти і професійної підготовки	53	15	Україна поступається країнам ЄС за рівнем освіти.
Ефективність ринку праці	65	10	Порівняно з іншими країнами ЄС, ринок праці менш ефективний.
Інноваційний потенціал	65	5	Потенціал зростає, але ще недостатній для інноваційної економіки.
Рівень технологічного оснащення	93	20	Багато старих технологій, низький рівень цифровізації.

Однак, незважаючи на ці показники, автори Звіту Всесвітнього економічного форуму наголошують, що інновації поки що не є критично важливими для розвитку України. Натомість першочерговим завданням залишається розвиток механізмів трансферу технологій, спрощення ліцензування та залучення іноземних інвестицій. Наразі Україна посідає 93 місце за рівнем технологічного оснащення, що значно обмежує можливості для економічного зростання.

Виклики, пов'язані з адаптацією до глобальних ринків, загострюються після вступу до Світової організації торгівлі. Багато українських підприємств не готові до жорсткої конкуренції, що посилює необхідність розвитку інноваційної складової економіки. Одним із способів створення стійкої конкурентної переваги є активне освоєння нових ринкових можливостей через інновації та впровадження технологічних рішень.

У цьому контексті залишається нереалізованим значний науковий потенціал країни. Вітчизняні дослідницькі інститути, академічні установи та

університети мають великі можливості для впровадження технологій у промисловість, але їхня співпраця з бізнесом залишається недостатньо розвиненою.

Незважаючи на наявність конкурентних переваг, які характерні для інноваційних економік, Україна продовжує залишатися серед країн, що розвиваються. Основні бар'єри на шляху економічного розвитку, за результатами опитувань Всесвітнього економічного форуму зображені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Основні бар'єри для розвитку економіки України

Бар'єри	Відсоток згідно з опитуваннями	Вплив на економіку	Рекомендації щодо подолання
Нестабільність державної політики	16%	Відсутність економічних реформ і кризова ситуація.	Стабілізація політики, створення стабільного економічного середовища.
Корупція	16%	Зменшення інвестицій, відтік капіталу.	Посилення боротьби з корупцією, створення незалежних судів.
Нестабільність уряду	13%	Політична криза, непередбачуваність в управлінні країною.	Створення стабільних урядових інститутів.
Податкова система	12%	Високі податки, складність в оподаткуванні.	Реформа податкової системи, стимулювання малих і середніх підприємств.

Неефективний державний апарат	9%	Зниження ефективності урядових програм, низька адміністративна здатність.	Децентралізація, підвищення кваліфікації чиновників.
-------------------------------	----	---	--

Конкуреноспроможність регіонів України значною мірою визначає їхню здатність інтегруватися в постіндустріальну економіку. Львівська область посідає 4-те місце в Україні та 63-тє місце у світі, випереджаючи Ямаїку, але поступаючись Росії. Регіон демонструє макроекономічну стабільність (1-ше місце в Україні) та високу якість вищої освіти (2-ге місце), що свідчить про його потенціал як інноваційного хабу. Однак, суттєвим викликом залишається неефективність місцевого ринку праці та високий рівень корупції, яка є основним бар'єром для бізнесу (18,2 % відповідей проти 12,5 % по країні загалом) [19].

Для інтеграції України в постіндустріальну економічну систему необхідний комплексний підхід, що включає чотири ключові напрями.

1. Розвиток людського капіталу

Сучасна економіка базується на знаннях, тому критично важливим завданням є створення високоосвіченої та висококваліфікованої нації. Необхідно подолати негативні тенденції у сфері освіти, зокрема скорочення фінансування, зниження престижу викладацької професії та відтік спеціалістів за кордон. Для цього слід:

- збільшити державні та приватні інвестиції у сферу освіти;
- стимулювати повернення українських педагогів з еміграції;
- забезпечити умови для розвитку кар'єри молодих науковців;
- зменшити рівень внутрішньої та зовнішньої міграції висококваліфікованих кадрів.

Без розвиненого людського капіталу неможливе створення інноваційного середовища, здатного забезпечити довготривалий розвиток країни [19].

2. Формування інноваційної культури

Перехід на інноваційну модель потребує зміни світогляду як на рівні держави, так і на рівні бізнесу та суспільства. Для цього необхідно подолати ментальні риси, що залишилися у спадок від радянської системи: очікування директив "згори", страх ініціативи та несприйняття змін.

Важливо створити національну програму розвитку інноваційної культури, яка включатиме:

- запровадження спеціалізованих магістерських програм, таких як "Менеджмент інноваційної діяльності";
- інтеграцію дисциплін "Інноваційний менеджмент" та "Менеджмент знань" у навчальні плани економічних і технічних спеціальностей;
- розвиток бізнес-інкубаторів та консалтингових центрів для підприємців;
- активне використання соціальної реклами, спрямованої на популяризацію інноваційного мислення.

Інноваційна культура формується значно складніше, ніж фінансування технологій, проте вона є необхідною умовою для побудови конкурентоспроможної економіки.

3. Фінансування інноваційного розвитку

Попри традиційне уявлення про пріоритетність фінансування, гроші самі по собі не гарантують успішних змін. Фінансування інновацій має бути спрямоване передусім на прикладні наукові дослідження та розробку нових технологій.

Ключовим завданням є зміна ставлення приватного сектору до фінансування науки. Держава повинна створити механізми стимулювання інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), зокрема:

- запровадити податкові пільги для компаній, що інвестують у НДДКР;
- сприяти співпраці між бізнесом та науковими установами;
- підтримувати стартапи та технологічні інкубатори.

Залучення приватного капіталу в інноваційну сферу дозволить зменшити залежність від бюджетного фінансування та прискорити процес модернізації економіки.

Одним із ключових викликів на шляху впровадження інноваційної моделі розвитку є оптимальний розподіл бюджетних коштів, зокрема між фундаментальними та прикладними дослідженнями. Незважаючи на потребу у фінансуванні науки та технологій, в Україні спостерігається обмежений доступ до фінансових ресурсів. Дорогі кредити та відсутність розвинутого венчурного капіталу значно стримують розвиток ризикового бізнесу та створення інноваційних стартапів [15].

В умовах постіндустріальної економіки важливим є забезпечення доступу до альтернативних джерел фінансування, таких як:

- ринок венчурного капіталу,
- вторинні ринки акцій,
- фонди підтримки стартапів,
- інноваційні гранти та дотації.

Фінансування інноваційних компаній має відбуватися не лише на етапі розробки технологій, а й на наступних стадіях комерціалізації, масштабування та виходу на ринок. Зокрема, важливо підтримувати дифузю наукомісткої продукції через стимулювання попиту, забезпечення збутових каналів та партнерства з великим бізнесом.

Подолання низької схильності українських підприємств до інновацій вимагає комплексних змін на макро- та мікроекономічному рівнях. Для цього необхідно:

- удосконалити податкову політику, запровадивши прозорі податкові пільги для компаній, що інвестують у НДДКР;

- розширити систему державної підтримки, включаючи експрес-дотації та лізинг обладнання з компенсацією частини витрат;
- запровадити преміювання за передачу технологій між науковими установами та бізнесом.

Окрім цього, важливо створити ефективну інфраструктуру для підтримки інноваційної діяльності, яка включатиме:

- інноваційні інкубатори та акселератори для стартапів;
- консалтингові центри з питань інновацій (зокрема у форматі онлайн-платформ);
- торговельні біржі інноваційних технологій;
- механізми підтримки академічного підприємництва.

Крім регіональних ініціатив, необхідно розвивати централізовані державні інституції, які забезпечуватимуть фінансування та координацію інноваційних проєктів. Система фондів стимулювання винахідництва, інноваційні мережі та кластерні об'єднання допоможуть активізувати науково-технологічний потенціал країни [17].

Традиційна структура наукових установ, орієнтована на великі, часто негнучкі дослідницькі центри, не відповідає сучасним викликам. Україна має переходити до децентралізованих наукових екосистем, у яких:

- малі динамічні наукові осередки працюють у форматі мережевої взаємодії;
- компанії, венчурні фонди та університети спільно фінансують перспективні розробки;
- створюються гнучкі дослідницькі хаби, які можуть швидко адаптуватися до потреб ринку.

РОЗДІЛ 3. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ З ВПРОВАДЖЕННЯ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ РЕФОРМ

В умовах глобальної економічної трансформації необхідно розробити ефективні підходи до впровадження постіндустріальних реформ, які враховують сучасні виклики та особливості розвитку національних економік. Основними напрямками таких реформ є розвиток цифрової економіки та інновацій, модернізація освітньої системи, реформування трудового ринку, екологізація економіки та фінансова підтримка інноваційних підприємств [23].

Таблиця 3.1.

Основні напрями та заходи впровадження постіндустріальних реформ

Напрямок реформування	Конкретні заходи	Очікувані результати
Цифровізація економіки	Впровадження штучного інтелекту, розвиток електронного уряду, кібербезпека	Підвищення ефективності управління, розвиток ІТ-сектору
Модернізація системи освіти	Запровадження STEM-програм, безперервне навчання, співпраця з бізнесом	Формування висококваліфікованих кадрів, адаптація до ринку
Підтримка інноваційного бізнесу	Фінансування стартапів, бізнес-інкубатори, залучення венчурного капіталу	Стимулювання інновацій, розвиток технологічних компаній
Екологізація економіки	Розвиток відновлюваної енергетики, циркулярна економіка, «зелені» інновації	Сталий розвиток, зменшення екологічного навантаження
Інституційне забезпечення	Спрощення регуляторного середовища, цифровізація адмінпослуг	Покращення бізнес-клімату, підвищення інвестиційної привабливості

Джерело: розроблено автором

Цифровізація економіки передбачає інтеграцію передових технологій у виробничі процеси, розвиток штучного інтелекту для автоматизації прийняття рішень, цифровізацію державних послуг, впровадження електронного уряду та автоматизованих систем адміністрування. Для забезпечення ефективної цифрової трансформації необхідно створити відповідну інфраструктуру, включаючи високошвидкісний Інтернет, безпечні дата-центри та кіберзахист.

Важливим елементом постіндустріального реформування є модернізація системи освіти. Сучасна економіка потребує фахівців із високими цифровими компетенціями, тому необхідно впроваджувати STEM-освіту, розвивати програми безперервного навчання, адаптовані до нових вимог ринку праці, а також налагоджувати тісну співпрацю між університетами та бізнесом. Це дозволить ефективніше інтегрувати інновації в реальний сектор економіки та сприятиме формуванню висококваліфікованих кадрів [22].

Підтримка інноваційного підприємництва є ключовим фактором у створенні постіндустріальної економіки. Важливо розвивати програми державного фінансування стартапів та технологічних компаній, формувати бізнес-інкубатори та акселератори для підтримки підприємців, сприяти міжнародній кооперації та залучати іноземних інвесторів і венчурний капітал.

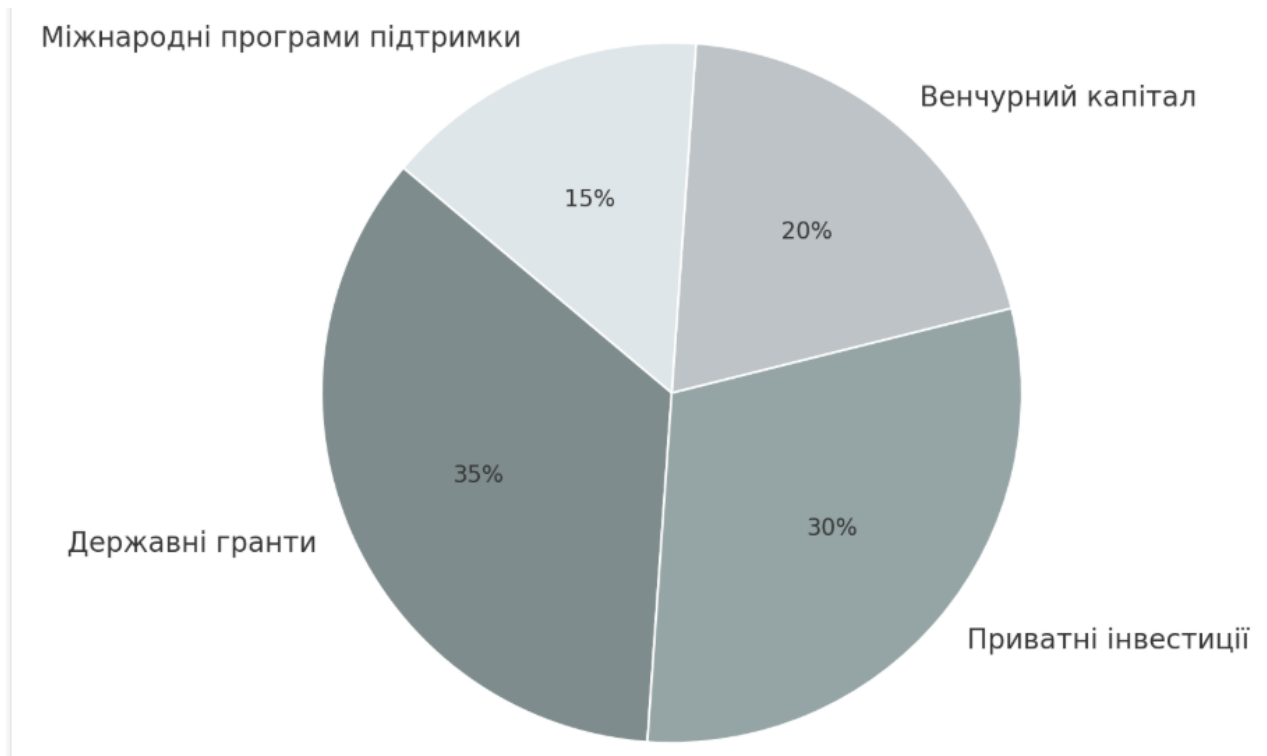

Рисунок 3.1. Структура фінансування інноваційного розвитку

Одним із головних завдань постіндустріальної економіки є забезпечення екологічної стійкості. Необхідно розвивати відновлювані джерела енергії, впроваджувати циркулярну економіку, що базується на переробці ресурсів та мінімізації відходів, а також стимулювати «зелені» інновації через державні субсидії та податкові пільги.

Реалізація постіндустріальних реформ неможлива без інституційного забезпечення. Важливим завданням є спрощення регуляторного середовища для інноваційного бізнесу, підвищення ефективності державного управління через цифровізацію адміністративних послуг, залучення міжнародних експертів до розробки політики економічного розвитку [21].

Впровадження постіндустріальних реформ вимагає комплексного підходу, що включає цифровізацію економіки, розвиток освіти, підтримку інноваційного підприємництва та забезпечення екологічної сталості. Виконання цих завдань сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та її інтеграції у глобальний постіндустріальний простір.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було визначено основні закономірності та особливості постіндустріального реформування національних економік. Встановлено, що перехід до постіндустріальної моделі супроводжується структурними змінами в економіці, переорієнтацією на знання, технології та інновації, а також зростанням ролі людського капіталу. Дослідження світового досвіду реформування, зокрема прикладів США та Німеччини, дозволило виокремити ключові фактори успішного переходу до постіндустріальної економіки, серед яких інвестиції в науку та освіту, стимулювання інноваційного підприємництва, цифровізація економіки та впровадження політики сталого розвитку.

Аналіз постіндустріальних перетворень у США показав, що країна активно розвиває цифрову економіку, підтримує високотехнологічні компанії, сприяє автоматизації та штучному інтелекту, а також реформує ринок праці, адаптуючи його до нових викликів. Німецька модель постіндустріального розвитку базується на стратегічному поєднанні промислового виробництва з цифровими технологіями, розвитку зеленої економіки та високому рівні інтеграції освітньої системи з ринком праці.

Дослідження українського контексту показало, що країна має значний потенціал для впровадження постіндустріальних реформ, проте стикається з численними бар'єрами, зокрема низькою інноваційною активністю, недостатнім фінансуванням наукових досліджень, корупційними ризиками та слабкою інтеграцією бізнесу та науки. Для успішного переходу до постіндустріальної моделі розвитку необхідно реалізувати комплекс заходів, спрямованих на реформування системи освіти, створення сприятливого бізнес-клімату для інноваційних компаній, модернізацію трудового ринку та впровадження державних програм підтримки цифрових технологій.

Розроблені в межах дослідження проєктні пропозиції з впровадження постіндустріальних реформ передбачають заходи щодо стимулювання цифровізації економіки, розширення програм підтримки стартапів та технологічного підприємництва, впровадження програм розвитку людського капіталу та реформування регуляторного середовища. Запропоновані ініціативи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності України, формуванню стійкої економічної моделі та ефективній інтеграції у глобальний постіндустріальний простір.

Таким чином, постіндустріальне реформування національних економік є важливим стратегічним завданням, що потребує комплексного підходу та адаптації до глобальних викликів. Використання передового міжнародного досвіду, адаптація успішних моделей розвитку та врахування національних особливостей дозволять забезпечити стійке економічне зростання, підвищення рівня добробуту населення та формування сучасної конкурентоспроможної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дикань В. В., Фролова Н. Л. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка і суспільство*. 2022. №38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1309/1263>
2. Карчева, Г., Огородня, Д., Опенько, В. (2017). Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 3. С. 13-23.
3. Качуровська О. Глобальна економічна нерівність у постіндустріальну епоху: Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід // *Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених студентів*. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. 444 с
4. Кіт, Л.З. (2014). Еволюція мережевої економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. № 3. Т. 2. С. 187-194.
5. Черничко, Т., & Козик, І. (2021). Концептуальні основи постіндустріального етапу розвитку економічної системи: теоретичні засади. *Економіка та суспільство*, (26). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-16>
6. Бабкіна, О. В. & Дерев'янку, С. М. & Требін, М. П. 2018. *Американський президенціалізм: інститут глави держави в США у персоналіях від зародження до сьогодення*.
7. Біографічна енциклопедія. Львів: Новий Світ-2000. 369 с.
8. Белоусова, Л. І. 2022. Про «план Маршалла для України» і не тільки. *Експертна дискусія «Стратегія повоєнного відновлення України»*. *Часопис економічних реформ*. № 2. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/1/685066/>

9. Блек, Дж. 2021. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення. Київ: Vivat. 256 с.
10. Смирнова О. В. 2003. Економіка США в XXI ст. Економічний вісник. № 115. С. 1, 4-5.
11. Хватов, Ю. Ю. 2017. Економіка США: Еапи і аналіз сучасних тенденцій розвитку. Академічний огляд. № 2. 84-95.
12. Міхель Р. Вплив Федеративної Республіки Німеччини на формування конкурентної політики ЄС / Р. Міхель Економіка і держава. — 2012. — № 5. — С. 86-89.
13. Сіденко С. В. Некономічні чинники світового економічного розвитку / С. В. Сіденко. - К. : Аврора-Прінт, 2011. -234 с.
14. Скоратамалья В. Конкурентне право ЄС : навч. посіб. / В. Скоратамалья. Н. Саніахметова. С. Мельник. - К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 231 с.
15. Скороход І. С. Інституційний механізм монетарної політики Європейського Союзу / І. С. Скороход, В. В. Бойко // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. - 2009. - № 3. - С. 287-292.
16. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України / За ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. Т. 2: Інноваційно-технологічний розвиток економіки. - К.: Фенікс, 2007. - 564 с. 2. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. — Харків: Константа, 2006. - 272 с. 3. Данилишин Б. Світова фінансова криза - тест для України // Дзеркало тижня. — 11-17 жовтня 2008. — № 38 (717).
19. Дрзенік Х.М., Гейзер Т. Основні положення Звіту про конкурентоспроможність України 2008: назустріч економічному зростанню та процвітанню. - Женева: Всесвітній Економічний Форум, 2008. - 74 с.

20. Чухрай Н.І. Академічне підприємництво у регіональному вимірі // Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практики: Монографія. - Харків: ВД "ІНЖЕК", 2007. - С. 227-247.

21. Баймуратов М.О. Теоретичні підходи до формування правового простору локальної демократії в Україні // У ки.: Баймуратов М.О., Кравець О.О. Роль юридичної служби органу місцевого самоврядування в формуванні та функціонуванні правового простору локальної демократії: монографія. - Одеса: Фенікс, 2018. С. 15-16.

22. Гнатовський М.М. Європейський правовий простір. Концепція і сучасні про-блеми. - К.: Видавничий дім «Промені», 2005. 224 с.

23. Гнатовський М.М. Становлення та тенденції розвитку європейського правового простору: автореф. дис. канд. юрид, наук: Спеціальність 12.00.11 — міжнародне право / Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. - К., 2002. 22 с.

24. Ковальчук, О. В. Україна в умовах Індустрії 4.0: можливості та бар'єри / О. В. Ковальчук // Актуальні проблеми економіки. — 2019. — № 4. — С. 86–92. — Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205842>